

ANMELDELSER

YNGVAR HAGEN: Rovfuglene og Vildtplejen. (603 pp., 93 fotos i teksten, 30 tegninger, kurver og kort). – GYLDENDAL NORSK FORLAG, Oslo 1952.

Det er ingen overdriivelse at karakterisere den foreliggende bog som et fremragende arbejde. Hovedvægten er lagt på en beskrivelse af alle de rovfugle- og uglearter, som findes ynglende i Norge, og for hver enkelt art er givet en indgående fremstilling af udseende, feltornithologiske kendetegn, forekomst, træk, forplantning og fødevalg. Navnlig er afsnittene om arternes forplantning og fødevalg meget udtømmende og overmåde interessante og bygger i vid udstrækning på forfatterens egne 17-årige iagttagelser; men også tidligere forskeres arbejder refereres udtømmende.

Gennem sine ernæringsundersøgelser påviser HAGEN, i hvor høj grad hovedmængden af de omtalte arter i deres ynglevirksomhed følger den 4-årige rytme, som smågnaverbestanden i de norske fjelde er underkastet, idet han viser, at adskillige arter, såsom Låddenbenet Musvåge, Blå Kærhøg, Tårnfalk, Sneugle og Mosehornugle m. fl., enten slet ikke yngler eller kun yngler med stærk nedsat intensitet i de år, hvori gnaverbestanden befinder sig i en bølgedal, medens de så til gengæld præsterer en meget stor ungeproduktion i smågnavernes topår.

Grunden til, at vekslingerne i smågnavernes forekomst giver så markante udslag i rovfuglenes og uglernes yngleintensitet i Norge, må formentlig søges i det faktum, at fjeldverdenens øvrige fauna af pattedyr og fugle nærmest er fattig på både arter og individer sammenlignet f. eks. med forholdene i Danmark, hvor tilsvarende store udsving i de museædende rovfugles og uglers ynglen er ukendt, fordi disse arter i gnavernes depressionsår har anderledes rige ernæringskilder at øse af, end de der står til deres norske frænders disposition.

Et af HAGENS undersøgelsesresultater vil utvivlsomt vække forundring hos mange, fordi det fuldstændig vender op og ned på en hævdvunden forestilling. Jeg tænker her på HAGENS konstatering af den forbløffende kendsgerning, at Lemmingen, som jo er den af alle gnaverarter, som tidvis kan optræde allertalrigst, faktisk betragtes som »mindreværdig føde« af de fleste af fjeldverdenens ynglende rovfugle og ugler, idet det har vist sig, at kun Låddenbenet Musvåge og Sneugle lader denne gnaver indgå som led i deres og deres ungers ernæring i betragtelig mængde.

Udover omtalen af »rovfuglenes« levevis beskæftiger HAGEN sig i flere kapitler også med disse fugles forhold til det jagtbare vildt, med rypebestandens vekslinger og med vildtplejens problemer, og fremsætter herunder mange kloge og belærende bemærkninger.

HAGENS bog, som er skrevet i et smukt og letlæst sprog, og som fremtræder i et typografisk tiltalende klædebon, kan på det varmeste

anbefales til alle, som interesserer sig for rovfugle og ugler og for de problemer, som disse fugles ernæring skaber fuglevenner og jægere imellem.

VAGN HOLSTEIN

WOLFGANG MAKATSCH: Der schwarze Milan. (88 pp., 24 fotos, 5 kort). Die neue Brehm-Bücherei. Hefte **100**. – AKADEMISCHE VERLAGSGESELLSCHAFT, Leipzig 1953.

I nævnte lille hefte giver forfatteren ud fra egne iagttagelser og et omfattende literaturstudium en udmærket skildring af den Sorte Glente (*Milvus migrans*). Først omtales artens 8 racer og deres udbredelse. Nominatformen, som er ynglefugl i Tyskland, behandles naturligt mest indgående. Dernæst artens biotop, ynglebiologi, træk og vinteropholdssted. Der omtales 63 tilbagemeldte ringfugle. Fuglens ernæringsforhold omtales, og dens nytte og skade diskuteres. Heftet kan anbefales på det bedste til alle, som ønsker at udvide deres kendskab til den Sorte Glente. Der sker for tiden forskydninger i vort lands fuglefauna, og en dag træffes måske også den Sorte Glente igen som ynglefugl i Danmark.

H.Ø.C.

BRYAN P. BEIRNE: The Origin and History of the British Fauna. (164 pp., 60 kort som tekstfigurer). – METHUEN & Co., London 1952. Pris: 18 s.

Den nulevende fauna på de Britiske Øer er ung, omtrent på alder med den danske; det må dog bemærkes, at den sydligste del af England var isfri under den store istid, da hele Danmark var isdækket. Under sidste istid var Vestjylland og store dele af England isfri. I fastlandstiden, der varede ca. 5000 år og sluttede for ca. 7000 år siden, var Storbritanien i fast landforbindelse med Danmark og de andre egne omkring den sydlige Nordsø.

Bogens indledende kapitel omhandler de Britiske Øer, som de er nu, deres klima og plantevækst, faunaens størrelse og endemiske former. Derefter behandles måder, hvorpå dyrene er indvandret, om indvandring er sket over land eller over havet, gennem luften eller ved menneskets hjælp, og faunaens historie søges rekonstrueret. Herefter omtales overlevende former fra sidste istid, senglaciale tiden og fra de forskellige, nu havdækkede landområder. Derefter følger et kapitel om ændringer i faunaen, efter at ismasserne definitivt var smeltet bort, samt et resumerende afsnit om faunaens historie. Til slut findes en bibliografi og et fyldigt sagregister.

Langt de fleste af de dyr, forf. har arbejdet med, er insekter; men han nævner dog talrige eksempler fra hvirveldyrene, også fra fuglene. Hans praktiske kendskab til hvirveldyrene er dog ikke fuldt tilfredsstillende. Således kalder han såvel i tekst som i index Provencensangeren (*Sylvia undata*) for *Sitta undata*, og Kronhjorten er blevet til *Cervus elephas* (»elefanthjort») i stedet for *C. elaphus*.

LØPP.

KNUD H. KRABBE: Studies on the Morphogenesis of the Brain in Birds. Morphogenesis of the vertebrate brain V. (100 pp., 53 tavler). – EJNAR MUNKSGAARD, København 1952. Pris: kr. 40.00.

Et indgående og meget smukt arbejde over hjerneanatomien hos forskellige fuglefostre, tilhørende følgende former: Emu, Pingvin, Fiskehejre, Knopsvane, Duehøg, Ædelfasan, Hættemåge, Undulat, Natugle, Skovhornugle, 2 arter Kolibrier, Hussskade og Mejse. Udviklingen af de forskellige hjernedele udredes, og hjernens forhold til de omtalte fugleformers størrelse, biologi og systematiske stilling diskuteres. Talrige meget instruktive tegninger på tavlerne skyldes POUL H. WINTHER. LØPP.

R. A. H. COOMBS: Mountain Birds, with 16 plates by G. E. LODGE. (31 pp., 8 dobbelte farvetavler). – PENGUIN BOOKS, London 1952. Pris: 4 s. 6 d.

En smuk lille bog om, hvad forf. kalder bjergfugle. Hertil regner han f. eks. også Havørn og Fiskeørn, som ifølge ref.s opfattelse ikke kan høre til denne kategori, da de er afhængige af vand og ikke af fjælde. Jeg skal dog afholde mig fra yderligere diskussion om dette. Teksten er let læst. Papiret er godt. Billederne er smukt reproduceret. LØPP.

WILFRED WILLETT & CHARLES A. HALL: A Pocket-Book of common British Birds. (93 pp., talrige farvelagte tekstfigurer). – ADAM AND CHARLES BLACK, London 1952. Pris: 9 s.

Samme forff.: A Pocket-Book of Lesser-known British Birds. (93 pp., talrige farvelagte tekstfigurer). – Samme forlag 1952. Pris: 9 s.

2 nydelige småbøger om britiske fugle. Tidligere er udgivet »A Pocket-Book of British Birds« i eet bind; de foreliggende bøger, som kan købes hver for sig, er en forøget udgave af dette arbejde. De fleste arter får en side tekst og et billede, som er anbragt over for teksten. Nogle former, som forholdsvis let kan forveksles, omtales på samme side og med færre ord. Billederne er gennemgående tiltalende; men de er kun trykt i 3 farver, hvorfor de ofte falder igennem ved siden af moderne fuglebøgers illustrationer. LØPP.

C. F. TUNNICLIFFE: Shorelands Summer Diary. (160 pp., 16 farvetavler, ca. 200 tekstfig.). – COLLINS, London 1952. Pris: 42 s.

En overordentlig smuk bog, udarbejdet på grundlag af iagttagelser fra Anglesey ved Wales. Teksten er let læst, hyggeligt skrevet i dagbogform. Illustrationerne er rentud enestående. Forf. kan se, han kan opfatte, han kan tegne og male. Når de afbildede fugle skal være i ro, er de virkelig i harmoni med omgivelserne, og er de i bevægelse, er der flugt og fart over billederne, så det er en fornøjelse. Fred og ro hviler over 2 skeandrikker i en lun krog mellem padderokker og blomstrende bukkeblad; topskarven skeler mistænksomt fra redekanten til iagttageren, og et par gravandrikker slås, så skummet står om dem.

De flyvende terner, vandrefalke, hedehege o.s.v. ser ud til at kunne fortsætte i luften uden at falde ned. Forøvrigt kan forf. også tegne andet end fugle. Bogen indeholder talrige smukke natur- og stemningsbilleder, f. eks. en mesterlig skitse fra et dyrskue af en Anglesey-bonde og hans tykke belgierhingst.

Bogen henvender sig nok i første række til ornithologer; men den er en udelt nydelse for enhver bogelsker. LØPP.

R. M. LOCKLEY: Puffins. (186 pp. 1 farvetavle efter maleri af C. F. TUNNICLIFFE, 15 sorttavler med fotografier, talrige tekstfig.) – J. M. DENT & SONS, London 1953. Pris: 18 s.

En både fornøjelig og grundigt gennemarbejdet fremstilling af Lunden og dens biologi. Forf. kender denne fugl, og han holder af både den og Skokholm ud for kysten af Wales, hvorfra hans iagttagelser i hovedsagen stammer. I bogens forskellige kapitler berettes om Lundernes færden året om, men navnlig i yngletiden, hvor forf. har haft fuglene om sig i stort tal. Man får oplysning om lunderne selv, deres ankomst til ynglepladserne, parringsceremonierne og de forskellige tildragelser i lundelandet i de 3 måneder fra ægget er lagt, til den unge Lunde ensom søger ud på havet, efter at forældrene har forladt den. De sidste afsnit af hovedteksten behandler Lundens naturlige fjender fra Vandrefalk og Svartbag til lopper og midder og menneskets forhold til Lunden, herunder fangst på ynglepladserne, der dog ikke finder sted på de Britiske Øer. I forskellige tillæg omtales udbredelse, endvidere antal, som forf. skønner til lidt over 15.000.000, hvoraf Island og Færøerne hver menes at huse ca. 5.000.000 og de Britiske Øer ca. 4.000.000. I andre tillæg nævnes tider for ankomst til og afrejse fra ynglepladserne, nogle ringmærkningsresultater, vægte og fældningsforhold.

Blandt tekstfigurerne findes nogle diagrammer og et par kort. Langt de fleste er tegninger af Lunder, som skyldes NANCY CATFORDS hånd, og her er lidt for enhver smag; nogle er saglige, andre hyggelige og morsomme. Lundens uimodståelige, klovnagtige fremtoning har inspireret tegneren. Et sted får »Lundapisa«, ungen, serveret et smukt anrettet fad med småsild, som den skal angribe med gaffel og fiskekniv, og et andet sted sidder mutter Lunde i en gyngestol og knytter fiskegarn. Det kan lyde krukke; men det hele er gjort så charmerende, at det kun virker som krydderi i forbindelse med den rige fylde af iagttagelser, bogen indeholder.

LØPP.